

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:
belső magyarutca 408 szám alatt.

Megjelen a lap hetenkint négyszer u. m. Vasárnap, Keddén, Csütörtökön és Szombaton.
Ára évnegyedre 3 ft. o. 6. Hirdetési ár: négyhatszoros sorért először 7 kr, másodszor 6 kr, harmadszor 5 kr. o. 6. s minden hirdetés után 30 kr bélyegdíj. Előfizetés a hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

KIADÓ-HIVATAL:
Középútcára, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési felhívás!

Hivatkozva lapunk nov. 28-diki számában közzétett külön mellékletben is szétküldött programunkra, tisztelettel kérjük lapunk t. cz. olvasóit előfizetéseik megtételére. A czimborítékok és kiadás czélszerű elrendezése s főleg azon körülmény tekintetéből, mely szerint a hírlapi bélyeg miatt a megrendelt számon felüli példányokat nyomtatnunk sok nehézséggel jár, siető megrendeléseket kérünk.

Előfizetési ár:

Egészévre 12 frt.

Félévre jan.—július 1-ig 6 „

Évnegyedre jan.—apr. 1-ig 3 „ a. é.

Az előfizetéseket bementve lapunk kiadó-hivatalához (Stein János b.-középutcai könyvkereskedése) kérjük beküldeni.

A „KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY”
kiadó-hivatala.

Kolozsvár, dec. 23-kán 1861.

A birodalmi költségvetés s az ennek előterjesztése alkalmával kifejtett vitakozás elég bőv anyagot szolgáltatna hírlapi fejtegetésekre, ha magok a bécsi lapoknak sorai közt elég világosan nem olvasnók azon intést: hogy jobb az ilyen fejtegetéseket a pénzügyi választmány tagjaira hagyni.

Ily nyilatkozattal vezeti be egy alkotmányos szellemű és nagy körben olvasott pesti német lap e tárgyra vonatkozó lapszemléjét.

Magunkra nézve mi is hasonló nézetben vagyunk. Azonban azt hisszük, hogy ezen észlelyességi szabály a sajtó azon részét, mely a birodalmi kormány férfainak legalább eddig testestől lelkestől híve volt, nem korlátozná, hogy ki ne jelentse örömet, meglegedését, ha a tárgyban valami örömdetest, kielégítőt talál. Ez esetben tehát maga a hallgatás is felette kétséges tanujele a helyeslésnek; annyival inkább az egy oly nyilatkozat, mely ha egyebet nem, aggasztót lát a dologban.

Közelebbről érintők, hogy magok a centralista lapok is visszabozorodnak a költségvetésben szereplő roppant összegektől s főleg azon különbségtől, mely a bevételi és kiadási rovatok közt mutatkozik. Pedig az „Ostd. P.” nagy optimismussal vádolja Plener urat, hogy azon 52 milliót, melylyel a hadsereg és tengerészet költségei az 1862-re tett előszámítás felülhaladják, a rendkívüliek rovatába tette. Már a múlt évi költségvetéskor is hasonlólt mondott azon 57 millióról, melylyel a hadsereg kiadásai az 1861-ki költségvetést túlszárnyalták. 1862-ben ugyan azt mondja, s nincs ok, melyből a látszanék, hogy 1863-ban hasonló eset nem fog előállani. E mellett még mindig fel kell tennünk, hogy a béke nem fog megzavartatni. Akár mint csűrjük csavarjuk is a dolgot — folytatja az „Ost. P.” — a költségvetés előterjesztése arra tanít minket, hogy hadiköltségünk több mint 150 millió rendes évi összegre nevedkedett. Igaz, hogy az Ost. P.” e „rémitő szám” nagy részét a napoleoni politikának rózza fel, s azzal vigasztalja Ausztriát, hogy nincs egyedül, mert Európa valamennyi államai ugyanazon hajóban eveznek; de kétféle, hogy az egésznek annak lehessen tulajdonítani. S ezt megvizsgálni, a pénzügyi választmánynak leendő feladata.

A „Vaterland” erélyesebben szól a dologhoz. Ő az előterjesztés „modorát” támadja meg, s a február 26-diki alkotmány- s arra vonatkozó legfelsőbb rendeletből idézetekkel bizonyítja be, hogy a miniszterium, „legkevesebbet mondva — ezek a „Vaterland” szavai — helytelenül magyarázza az alkotmányt, s nem kis ellenmondásba jött a Schmerling-charta állítólagos vezéreszméivel.” Midőn abból, hogy az alkotmány s az azt magyarázó rendelete megenyedik a kormányt, hogy rendkívüli szükség esetében saját felelősségére is megtehesse a költségvetést, de egyszersmind kötelezi, hogy ezért a teljes birodalmi tanács előtt tartozik magát igazolni, azon következtetést erőszakolták ki, hogy a

költségvetés a szűkebb birodalmi tanács elé is alkotmányszerűen terjeszthető.

„Oly alkotmányok — mond a „Vaterland”, melyeket abszolút kormányok a szükség órájában octroyálnak, természetes okokból mélyen gyökerező bizalmatlansággal találkoznak a közvéleményben mindaddig míg szél és vihar által megpróbálva nincsenek.”

„Oly alkotmány, mely éjjel született, éjjel el is tűnhet; s egy oly alaptörvény, melynek indoka a kormány szorultságában rejlik, északi éghajlat alatt is a Lazzaronik ama mondására emlékeztet: passato il pericolo, gabbato il santo.”

„Kézzelfogható igazság tehát, hogy egy oly miniszteriumnak, mely egy öngyártotta alkotmánynyal akar kormányozni, mindennek előtt a legóvatosabb alkotmányhűséget kellene ezen bizalmatlansággal szemben kifejtenie.”

Annál nagyobb bámulatát fejezi ki a kezünk alatti lap, hogy a miniszter urak, „ezek a sokoldalu államférfiak, kik az alkotmányos elméletben épp oly otthonosak, mint az absolutisticus gyakorlatban”, fennértett eljárásuk által „mindazon szerencsés intézményeket, melyek febr. 26-án, az octoberi kibocsátványok kódéből diadalmasan előtörttek, gyökeresen megváltoztatták.”

„Schmerling ur zászlóján e szavak állottak: birodalmi egység s a nemzetiségek egyenjogúsága; két elv, melyeknek egyike vagy másika, a budget előterjesztésekor nem volt szem előtt tartva.”

„Mert ha az előterjesztés annyit jelent, hogy a kormány és szűkebb birod. tanács egyetértése csak a képviselt tartományokra nézve bir hatálylyal: akkor egy kézfördítés alatt pénzügyi dualismus lön előteremtve, melynek hordereje annál kevésbé megmérhető, mert a pénzügyi egység az ugynevezett birodalmi egységnek főreszeihez tartozik.”

„Ha pedig másképp, a mint látszik, a szűkebb birod. tanács tökéletesen helyettesíti az egyetemes birod. tanácsot, ha nyugati Ausztria képviselői egy költségvetést szavaznak meg s a végrehajtó hatalomra bizzák, hogy ezen költségvetés következményeit Ausztria keleti részeiben katonai segélylyel érvényesítse: akkor csakugyan szabad azon jámbor ohajtásunkat nyilvánítani, hogy a politikai illem nevében a jogegyenlőség feletti szónoklatok a lehető halkabb hangon folytattassanak.”

A Trentügyben semmi határozó fordulat. Az angol lapok hangulata harezias. Az előkészületek erélyesen folynak. Londoni, folyó hó 16-ról szóló tudósítások szerint Maltába távirati parancs ment, hogy minden rendelkezés alatti hajó azonnal vitorlázzon Gibráltárba, hogy az Amerikával kiütendő háboru esetére készen legyenek. E parancs következtében két sorhajó s egy ágyunaszád elhagyták Maltát; a többi hajó is legrovidebb idő alatt követi őket.

Wilkes kapitányt tette méltánylásaul, commodore-rá léptették elő.

Végül azon óvásunk előrebocsátása mellett, hogy „fides penes auctorem”, meg kell még említenünk a „Vaterland”-nak egy Parisból dec. 17-ről kelt tudósítását, mely az európai általános helyzetet következőleg rajzolja: „A porosz választások eredményétől a francia-szárd politika sok jót ígér magának. Meg van győződve, hogy Vilmos király ezentúl nem leendő képes Ausztria mellé állani, ha a velencei kérdésnek és mindannak, a mi vele és érte összefügg, kivitele megkezdetik. Garibaldi is újból hallatta szavát; a genuai bizottmányhoz intézett iratában biztosít, hogy a döntő harc órája rövid időn ütni fog. Helytelenül tennének Bécsben, ha ezt, mint üres fecsegést megvetnék. Nem hiányzanak jelenségek arra, hogy fontos dolgok készülnek elő, s Victor Emanuel és Napoleon egyetértőbbek, mint valaha. Senki sem tudja ezt jobban Garibaldinál. Nem ok nélkül igyekeznek Angliát az egyesült államokkáli háboruba beleúszítani; szerencsére Londonban tisztábban látnak, s minden eshetőségre készen tartják magokat.”

Az erdőpusztítás,

melylyel némely községek mindjárt az új ideiglenes kormányzó ó excaja leérkezével magukra vonták a közfigyelmet, va-

lamint a további communisticus ábrándok, melyekkel némely aljas bujtogatók a népnek a tulajdon szentsége felőli fogalmát megzavarni ügyekedtek, remélhetőleg meg fognak szűnni. Ideiglenes főkörmányzó ő nmga ugyanis a Királyhágón inenni vármegyék alája rendelt főispánaihoz 3008 elnöki szám alatt következő rendeletet bocsátott:

„Múltóságos főispán ur! Az ország különböző vidékeiről ismételve, részint egyenesen, részint a cs. k. pénzügyminiszterium és az alatta álló pénzügyi hatóságok útján, panaszkok érkeztek be hozzám az ellen, hogy némely falusi községek vagy egyes lakók, hihetőleg roszakaratu és kemény büntetésre méltó bujtogatóktól félrevezetve, nem elégedvén meg az őket jogosan illető és töltök soha meg nem vont, de jövőben is meg nem vonandó faizási erdőhasználatlalt, erőszakosan rátornek egy magánbirtokosok, mint a cs. k. kincstár erdeire, azokat vágással gyujtogatással pusztítják és a fenálló felsőbbiségek ez iránt tett megintéseinek nemcsak nem engedelmesskednek, hanem a fékezéssőkre kiküldött tisztviselőkkel szemben vakmerő ellenállást is tanusitnak.”

„A vagyonbátorság ellen intézett e kihágások annál kevésbé tűrhetők tovább, mivel már magokban meglevő bűnös voltokhoz a közsend és rend háborításának a kedélyek jelen ingerültsége melletti kétszeresen veszélyes jellemtől öltik magokra.”

„Ennélfogva ezennel köteleességévé teszem múltóságodnak, hogy rögtön, e rendeletem vétele után, nem csak az alárendelt közigazgatási községek, hanem különösen még a falusi népre különös befolyással bíró lelkeszek által is, községenkiut hirdesse ki, hogy ő cs. és apostoli királyi felsége világos és határozott parancsánál fogva mindazok, a kik az ily kihágást akár biztatás által eszközölnék, akár tetteleg elkövetnék, nemcsak a fenálló, 1852. május 27-dikén kiadott általános büntető törvény értelmében falopás és erdőpusztítás büntírt, hanem még a felett az itt fenforogható közsend-háborítás, lázadás, zendülés, továbbá a gyujtogatás és idegen ingatlan birtok erőszakos elfoglalása sokkal veszélyesebb bűnéért az 1853. auguszt. 29-diki bűnperendtarási határozatai szerint a legszigorubbán meg fognak fenytettetni.”

„A már eddig előfordult ily kihágásokra nézve pedig meghagyatik a tettesek és különösen a tett elkövetésére bujtogatók azonnal eszközözendő kinyomozása, elfogatása, a fenemlített törvények értelmében elítélte és megfenyítése.”

„E rendeletem pontos keresztülvitelére alkalmazásba hozandó a közigazgatási hatóságok törvényes hatalmának egész erélye, a melynek, ha előfordulandó ellenszegülés esetében netalan óhajtot sikere nem lenne, rögtön hozzám teendő feljelentésre magam részéről megfogom tenni a szükséges intézkedéseket, hogy a csend és rend valamint a fenálló hatóságok törvényes tekintélye csorbitatlanul fentartassék és az ez ellen kihágók érdemelt szigorú büntetés alá vonattassanak.”

Kolozsvárt, december 18-dikán 1861.

A kir. főkörmányszek elnöke:
Crenneville Lajos, m. k.

Torda, decbr. 20. — Mellőzve a volt rendőrség helyébe állított alhadnagyi osztálynak azon éber figyelmét, melynélfogva az ezeltől években alakult turó, gabona, bányapó társaságokat kikutatta, tagjait elfogatta s büntetés végett a törvény kezébe szolgáltatván, a károsokat kárpóltatta. Közelebbről f. hó 19-én Lázár Valdman és Weisz Jákob nevű két izraelita ifjut fogott el, kiknél kapott egy horgonyórát aranyláncszal, minek árulásával árulták el tolvajságukat; kapott egy budát, egy szürke galléköpenyt, egy pár borjubór új eszmat, egy nyári nadrágot, egy nyári magyarkát és 27 frtot o. b. Ezek az alhadnagyi osztálynál láthatók.

Hogy e javakat honnan orzották el, eddigelő be nem vallották.

Nevezetesek ezen egyének arról is, hogy a k.-fejérvári rendőrség ez év augusztusában 162. sz. alatt, mint az ottani börtönből elszökött rabokat körözette volt.

Azért írjuk ezt egyfelől, hogy higgyék el azok, kik balhiedelemmel vannak, hogy a személy- és vagyonbátorság felett városunkban elég éber az őrség; másfelől azért, hogy a károsok legyenek értesítve addig is, míg hivatalosan szereznének ellopott javaikról tudomást. r. l.

Zsobok, dec. 17. — „Adjátok meg kinek-kinek a mivel tartoztok” az irás ezen szavait teljesítendő fogtam kezembe tollamat, — talán már vissza is élve a t. szerk. ur békettirésével, — de, mert erkölcsi tartozást akarok lefizetni, remélem nyerek egy kevés tért önnek becses lapjában.

Értesítve Kolozsvár nemes tanácsa a múlt novbr. hó 10-én nálunk történt tűzvészről; a nélkül, hogy a segedelmezésre fölkértük volna, váratlanul 201 frt 31 krral o. é. lepte meg a nagyszámú csaknem koldusbokra jutott étteget; mely összegből 100 frtot a majorsági pénztárból, 76 frt 31 krt a tizedekből kéregetés után 24 frt 60 krt az e czélra rendezett színházi előadásból gyűjtött össze. Fogadja a tks ns tanács a szerencsétlenek fölségellésére kifejtett tevékenységéért és szíves adományaért, az illető tisztelt adakozókkal együtt a szerencsétlenek nevében kifejezett legforróbb köszönetemet.

Mike Lajos,
zsoboki ref. pap.

 A szent ünnepek miatt jövő számunk szombaton jelenik meg.

Birodalmi-tanács.

A birodalmi-tanács alsóházának dec. 18-ki ülése nevezetesen interpellációval kezdődött. A „Presse“ t. i. a napokban Verwarungot kapott, mivel a birod. tanács felsőházával nem bánt elég csinnyán. Az eset közfigyelmet gerjesztett, minthogy a kormány az 1852-ki sajtótörvénynek ezen fegyverével már egy év óta nem élt. Nagy ingerültséget szült pedig a dolog az alsóháznak baloldalán, hol a kormányt ezen lépésén valóságosan elszonyodtak. Kuranda ur lapjában heves cikket közölt, melyben a kormányt kemény szemrehányásokat tett, hogy éppen most, a budget tárgyalásának előestéjén nyúl ilyenmí rendszabályhoz. A baloldal azonban ezzel nem elégedett meg és ma valóságos demonstrációt tett. Száz kilencz tagnak aláírásával — köztük néhány cseh és lengyel, Rieger és Smolka stb. — interpellálták a miniszteriumot, — sajnálatukat nyilvánítván, hogy a kormány oly eszközökhöz nyúl, melyeket mind maga, midőn sajtótörvényt javaslatát hozta a ház elé, mind a birod. tanács alsóháza elítéltek. Végére kérdék: „Van-e a kormánynak szándékában, mindaddig, míg az új sajtótörvény életbe nem lép, a megintés rendszabályát használni és haladva ezen az úton, az illető lapot felfüggeszteni vagy elnyomni?“

Schmerling ur erre rögtön válaszolt: „A kormány — ugymond — felhagyott a megintési rendszerrel; egy év óta nem is nyúlt hozzá, bár egyes lapok indulatosan, mérsékletlenül támadták meg a kormányt. Most azonban nem volt más eszköze, megvédeni a törvényhozó testület egyik felét. Egyébként pedig reméli, hogy jövőben nem lesz kényszerítve, a sajtó ellen a kérdéses rendszabályt használni.“

Az államminiszter ur reményének ezen kijelentése egyes bravókkal fogadtatott.

Ennekutána Giskra ur, mint a tegnap választott bizottmányának szószólója, lép a szószékre. A bizottmány — ugymond — leküzdendőnek tekinti azon alaki aggályokat, melyekkel a budget találkozott és véleménye szerint hálával kell fogadni a jogot, melyvel ő Felsége a gyűlekezetet felruházta. A bizottmány ajánlata tehát oda szól, hogy e ház vegye tárgyalás alá a budgetet és nevezzen ki e célra 48 tagból álló bizottmányt.

Erre az elnök felolvassa a jelentkezett szónokok sorát és a közönség megütközéssel hallja, hogy csak a jobb oldalról jelentkeztek és pedig Potocki és Clam-Martinitz grófok, Grocholsky (lengyel) Rieger és Smolka. A baloldal tehát egészen sajátos taktikát követett, a midőn a szót kizárólag a nemzeti pártnak engedte át, meg sem kísértve a jobboldalon felhozott érvek megerősítését vagy meggyengítését. Minek is fáradoznának!? A végzés hatálya a baloldalé.

Ezen taktika a mellett, hogy bizonyos tekintetben sértő s a fontos ügynek tárgyalását a vita jelleméből kivetkőztette, az ülést jóformán izetlenné tette. A jobboldali szónokok a viszhangtalanságot nyomasztónak találták s minthogy ugyanazon alapeszmét változtatgattak valamennyien, a nélkül, hogy szavukat az ellenfél véleményén megköszönheték volna, lassankint ellankadtak s maguk is megunták a hasztalan beszédet. Így Smolka, ki egy határozat beszédre készült volt, csak azon kinyilatkoztatásra szorítkozott, hogy az előbbi szónokok véleményéhez csatlakozik.

A mi mindezen felül a szónokok erélyét zibbasztotta, az vala, hogy akarva nem akarva a februári alkotmány védőivé lettek, ha nem éppen a legerősebb érvet akarták mellőzni és ez bizonytalanná, sokszor határozatlanná téve a szónoklatokat.

A másik főrv, mely minden beszédben előfordult, az vala, hogy a kormány lehetetlenséget kíván, a midőn egyrészt a magyar korona országaira a contumaciát kimondani nem meri s ennél fogva kijelenti, hogy a ház határozatai csak a benne képviselt országokra és királyságokra nézve legyenek kötelezők; másrészt pedig a budgetet mégis tárgyalatja a gyűlekezet által, mindamellett, hogy már maga a tárgyalás is megsértése a birod. tanácsban nem képviselt országoknak.

A lengyelek egyuttal kijelenték, hogy ők a bizottmányt megválasztásában részt nem vesznek és az abba való megválasztást el nem fogadják. A csehek részéről pedig Clam indítványozta: a ház utasítsa vissza a jelentést a bizottmányhoz és bizza meg ezt egy feliratnak kidolgozásával, melyben a ház ő Felségének hálát mond az irányban tanúsított kegyelemért; de egyszersmind az okokat előterjeszti, melyeknél fogva a gyűlekezet a budget tárgyalásába nem ereszkedhetik.

A fenebb érintett érveket a leghatályosb modorban Grocholski adá elő.

„Akárhogy tekintünk a dolog — így szólott — a budget tárgyalása ezen gyűlekezetben megsértése a februári alkotmányt. En ugyan nem buzgok a februári alkotmány mellett, de magasabban, mint törvény és pátens, áll előttem a legfőbb elv: az igazság. Azt mondják, a szabadságot szilárdítjuk meg, midőn a pénzügyeket kezeinkbe vesszük. A hol szabadságról van szó, ott a lengyelek bizonyosan nem maradnak hátra. De mi nem vagyunk ausztriai nép, mi az osztrák birodalomnak népei vagyunk és vétek volna az igazság szent elve ellen, ha az egyik nép a másikat jobbággyá akarja tenni. Mi pedig jobbággyainkka tesszük azon népeket, melyek itt képviselve nincsenek, a midőn terheket rovnak rájuk, a nélkül, hogy ők a dologhoz szólhattak volna.“

„Az ausztriai népek egyezkedése helyébe az egység elvét tették; ha ezen utóbbit az alkotmányos centralisatio útján akarják keresztülvinni, akkor természet-ellenit obajtanak létesíteni; a természet-elleni pedig mindig a természet fogja sérteni, bármily módon kívánják is azt létrehozni.“

A kormányt azon az úton, melyen halad, okvetlenül oda kelle jutnia, hogy a budgetet a szűkebb birod. tanács elé hozva, rést törjön a februári pátens és bebizonyítsa, miként éppen e pátens keresztülvihet. A kormány azt kívánja, hogy az itten nem képviselt népek jogaiba ne vágjunk. De mikép eszközöljük mi azt? Ha megosztjuk a budgetet és csak azon töredékkel foglalkozunk, mely véleményünk szerint beuntunkat illet, — a másik töredéket pe-

dig azon népekre hagyjuk, melyek itten képviselve nincsenek, — már ezen megosztás által is többszörünk, mint jönnünkben áll, mert osztalékok szabunk az itt nem képviselt népek elé, a nélkül, hogy kérdeznők: igazságosnak tartják e ezen megosztást.

„Azt mondják, maguk a népek az oka, hogy a februári alkotmányt kivinni nem lehetett. De hisz éppen ez az, a mit én állítok: a népek ellenszégülése kivihetlenné tette a februári alkotmányt.“

„A kormány bevallja, hogy nekünk nincs jogunk a budgetet tárgyalni: de azt mondja, hogy ő bennünket ezen joggal felruház. Ha ez így van, akkor mi nem vagyunk többé a nép küldöttei, hanem a kormány megbízottjai, mert mi nem a néptől, hanem a kormánnytól kapott mandátummal élünk“ stb.

Rieger beszédének első fele élezteljes volt, de közepe táján ismét a színház-igazgató tilt a nyakába s azt mondá: „Az ausztriai népek egy népcsaládot képeznek s nekem ugy tetszik, mintha azon gondolatra jutottunk volna, hogy eszládi körben valami szindarabot adjunk elő... A „Theater spielen“ egy kissé kedvetlenül emlékeztetett azon elnevezésre, melyet annak idejében az itteni népies szórjárásban a parlamenti épület nyert vala; nem csoda tehát, hogy a baloldali urak felzudultak. — A zaj elnyomta a szónok szavát és végére Hein ur azzal igazította el a dologot, hogy a szónokot figyelmezteté, miszerint illetlen hasonlata a ház méltóságát sérti; vegye tehát tekintetbe a megütközést, melyet okoz s ne folytassa a hasonlatot.

Rieger: „Kérem, én nem akartam egyebet mondani, mint azt, hogy összebeszélünk Romeo és Juliát játszan, Juliánk pedig elmaradt.“

Erre itt-ott még hallatszott halk nevetés, de általánosan a figyelem meg volt törve, melylyel a szónokot eddig követték s maga a szónok is ellankadt, ugy hogy beszédének második fele nyomtalanul enyészett el.

Az elfárasztott gyűlekezet új lélekre kapott, midőn Schmerling ur kérte a szót, hogy a jobboldalon felhozott érvekre válaszoljon. Az államminiszter ur kiemél, hogy a kormány a budget előterjesztése által nem sérté meg az alkotmányt, miután az sem a korona jogait nem csorbítja, se a gyűlés jogkörén túl nem megy, valamint a nem képviselt népek jogaiba nem vág. Néhány követ azon aggodalmára t. i. hogy ők a budget tárgyalása által az országgyűléstől nyert bizománon túlmenének, azon mindenesetre jelentős nyilatkozatot téve a miniszter ur, hogy az országgyűlések nem osztottak a birodalmi tanácsosoknak semmi bizományt, miután az országgyűlések csak választó testületek valának a birodalmi tanács számára. A mi pedig a nem képviselt népeket illeti, kijelenti az államminiszter ur, hogy a kormány azok által költségei gyakorlásában nem zavartathja meg magát, sőt jogot leendit, Magyar- és Horvátországot makacságból elmarasztalni, hanem inkább választja a kíméletesb utat, s egyelőre azon királyságokban egyedül a souverain akarat uralmát érvényesíti.

A miniszter ur ezen nyilatkozata által a contumacia tana, melyre keddi levelemben olvasnunkat figyelmeztettem, el van ejtve, ez pedig már csak azért is nevezetes, mert az államminiszter urnak a budgetet illető közleménye ezen fontos körülményt valamikép mély homályba találta burkolni.

E homály most eloszlott, de azért a nyilatkozat mégis némi magyarázatot szükségel, s ez abból áll, hogy tényleg a contumaciális eljárás s a souverain akarat érvényesítésének eredménye közt nincs ugyan különbség; azonban jogi tekintetből véve föl a dologot, a birodalmi tanács parancsoló határozata helyett a fejedelmi akaratnak időleges uralma oly jogfentartást képez a nem képviselt országok részére, mely a jövőt meg nem kövte, a kiegyezkedhetés útját nyitva tartja.

Schmerling ur válaszában továbbá azt mondá, hogy a februári alkotmány 13. cikkében oly jogot tartott fön a koronának, melyről az octoberi diploma egészen megfélekezett volt. Erre Clam feléni akar, a mire Hein ur természetesen nagyon megijed, és Clamnak nem akar szót engedni. Nagy zaj. A jobb oldalon Clam mellett, a baloldalon ellene lázmáznak, míg az államminiszter ur dönti el a dologt, Hein urnak intve, engedje Clamot szólani. Clam erre rövid nyilatkozással bebizonyítja, hogy az octoberi diploma több jogot tartott fön a koronának, mint a februári pátens.

Ekkép a vita befejeztetvén, a követek a 48. bizottmányi tag választásához fogtak. A választó jegyzetek a követek névszerinti felhívása mellett szedettek be s ezen alkalommal egy kis scandalum adta magát elő. Egy pár ruthen paraszt ugyanis nem akart a budget-bizottmányba választani; alkalmasint, mert azt hiszi, hogy a csehek és lengyelek, mivel e bizottmányba nem választottak, majd nem is fognak adót fizetni. Ők tehát a választás előtt eltávoztak; később azonban a lengyelek észreveszik, hogy Litwinovitz püspök ur, a ruthen parasztkok ismeretes káplárja, az eltávozt parasztkok egyikének nevében szavazat-jegyet ad be. A lengyelek ezen helytelenség ellen felszólalnak; Litwinovitz tagadással felel és az ügyes elnök azzal vet véget a botránynak, hogy a lengyeleket kéri, ne zavarják a választást és hozzák a dologt, ha tetszik, mások szóba.

A választás megtörtént; de csak 42 tag nyerte meg a szükségelt többséget. A jobb oldaliakból csak egy követ választatott: Prazak ur, morvai követ. Prazak azonnal kijelenté, hogy a választást el nem fogadhatja s a majoritás nem használta a kényszerítés jogát, melyet a ház rendszabályai neki adnak.

Plener pénzügyminiszter beszédének azon része, melyben a nemzeti bankkal tett alkudozások iránt ad felvilágosítást, leginkább érinti a deficit vonatkozását a bankkérdésre és az azzal összefüggő valutakérdést. A pénzügyminiszter a házat biztosítja arról, hogy a kormány a valuta viszonyok rendezésének szükségét belátja és lehetőleg előmozdítandja. Ausztriában a valutakérdés egyesek javát éppen úgy érdekli, mint az egész birodalomét. Az állam és bank közti adóssági viszony és a valuta helyreállítására czélzó rendszabályok egységes útján rendezetnek, melybe belevonatik a szabadság meghosszabbítása, melynek azonban statumai és

rendszabályai revideáltatnak. Ezen rendezés alapvonalai az állam és bank közt következők:

1. Az ausztriai nemzeti bank szabadsága bizonyos évek sorára meghosszabbittatik.

2. Az adóssági viszony rendeztetik; e mellett a fundált adósság a váltópénz-értékű papirpénz beváltására (41,408,000 forint) a szerződési pontok szerint, mint eddig, meghatározott határidőkben fizettetik és 1870-dik évben tökéletesen lerovatik.

3. A pénzügyi kormányzat az adósságot az ezüstben kapott előlegezésekből 20 milliónyi összegben valódi ezüstben vagy külföldi papirokban husz-havi részletekben fizetendi, és a zálogképen átadott 3 millió font sterlingnyi, Londonban 1859-ben bocsátott kölcsönkötvényeket.

4. Az e szerint fennmaradó adósság összegből, mely tesz 90,000,000 ftl. és az államjavarok által fedezett adósságból, mely tesz 99,000,000 „ és az 1159-dik évi april 29-kén tett kölcsönre előlegből, mely tesz . . . 189,000,000 „ egy részlet a szabadság tartalma alatt fel nem mondható kölcsönkép fenntagytatik.

5. Az ebből fennmaradó adóssági összeg lefizetésére a nemzeti banknál levő 123 milliónyi, 1860. marcius 15-iki sorsjateki kölcsön adóssági kötvényeinek egy része fogforditni és biztosítékul a banknak átadott államjavarok maradnak az 1858. okt. 16-ki egységesség szerint.

6. Az 1860-ki sorsjateki kölcsönkötvények azon maradványát, mely a nemzeti bank számára kitett rész levonása után fennmarad, a pénzügyi kormány visszakapja.

7. A nemzeti bank kötelezi magát, értékeit (kivéven a tartalék- és nyugdíjaport) eladni és határidő szabattik, mely alatt azon eladásnak eszközölnetnie kelletik.

8. Az állam előbb említett lefizetései, s az 1860 sorsjateki kölcsön-kötvények, ugy a bank-érték eladásából bejövő pénz a bankok beváltására fordittatnak és pedig legelőbb az egyes és öt forintosokra.

9. A bankó-forgalom és érézalap közti viszonyt illetőleg az 1858. auguszt 30-kán kelt császári rendelet szerinti fedezet adatik.

10. A pénzügyi kormányzat, ugy a nemzeti bank köteleességeinek teljesítése azon bizottmány ellenőrsége alá helyeztetik, mely a birodalmi-tanács által az állam-adósságok ellenőrzésére választatott. (Sürg.)

Zágrábmegye, dec. 14. utolsó közgyűlése. A horvát nemzeti nyelvnek a kül- és belföldi használatára nézve következő határozat hozatott:

A magas királyi helytartótanács f. évi octob. 18-diki 7723/798. sz. alatt harmadik rendelete folytán, mely által az itteni megyei tisztviselők felszólítottak, hogy a cs. kir. hadügyminiszterium f. évi aug. 29-hi 3769. sz. a. a magas kir. udvari dicasterium f. évi sept. 23-ki 2108. sz. a. leiratával közölt kérélmének, melynek tartalma: hogy a helyhatóságok és közegek azon katonai kerületeknek, hol a nemzeti országnyelvek ismerete nincsen elterjedve, tekintetel a nyilvános szolgálata s a katonai és polgári hatóságok közti szakadatlan közlekedésre, német átírásokat küldjenek, minthogy a más nemzetiségű kerületek a nemzeti országnyelvben szerkesztett átiratok tartalmát érteni nem képesek s tolmácsokkal sem bírnak, — mindenesetre megfeleljen s az alatta álló közegeknek az illető utasítást kiadja, — a megyei hatóság következők határozott:

1. Hogy ezen megkeresésnek nem lehet eleget tenni, azon okból, mert ez nemzeti becsületünk s a horvát nemzeti nyelvnek rovására történne, mely az Ausztriában uralkodó más nyelvek közt, habár nem nagyobb, de mégis ugyanazon figyelmet érdemli, mely másnak önkény megadatik.

A katonai kerületek, melyek az 1849-dik évben behozott kormányrendszer folytán különböző nemzetiségekből alakultak, horvát átírások által nem oly könnyen hozattatnak zavarba, minthogy ily nagyszámú emberek közt bizonyosan több, legalább egy szláv dialectust bíró személyek találhatók, kiknél fölvilágosítást szerezhetni. A nemzetiségek egyenlőségének Európában érvényre jutott elve, az egyik nyelv s nemzetiségnek a másik fölötti uralmától való idegenség kívánja, hogy polyglott államokban, milyen Ausztria, épen a nyilvános szolgálat érdekében mindenütt oly személyek helyeztessenek be, kik legalább a főnyelvet is bírják. A különösen a szláv nemzetiséghez tartozó személyek nagy számánál fogva, kik az anyanyelven kívül még három, sőt több nyelvet tanultak s értenek, ezen szükség nem lenne nehéz segíteni.

Ő Felsége, legkegyelmesebb királyunk nemcsak horvát nyelven szerkesztett előterjesztvényeinket készségesen elfogadja, hanem a hozzá nemzeti nyelven intézett följelölőkat is meghallgatni méltóztatik, bárha abban nem jártas, s a horvát nemzetet horvát k. leiratokkal örvendeztetik meg; s ezért hogyan emelkedhetnék valamelyik kis katonai kerület fölül a császáron, megvetéssel szólnan azon nemzet nyelvére, mely 1848-ban az austriai trónt megmenté és melytől mai napon is váratik, hogy a már szűt-ette állam-épület újrendezésének ügyében az első határozott szavat kimondja.

Ez oly megsértés, mely nemcsak bennünket és a nemzetet, de Felségedet is illeti, kinek legmagasb személye fölé akarja magát tenni a hadügyminiszterium ily követelésével.

Ezen okokból kiindulva és lelkeztelve azon szent érzelmű, hogy nemzetünk és nyelvünk éppen ugy, mint más nyelvek egyenlő jogokkal bírnak, végre azon közmondásra támaszkodva, hogy „mi egynek jó, az a másinak egészséges“ és hivataloskodásunk alatt a tapasztalás által megintva, mikép horvát leveleink, ha idegen, különösen német nyelven írott leveleinkre részünkről felelünk, készséggel elfogadtatnak és egész terjedelmükben megértetnek; mihely azonban valahol valamit kérünk, a tudás forrása elapad és horvát leveleink visszaküldetnek, tehát felállítjuk

2) azon elvet, hogy ezen megye hatósága és alatta álló közegei az egyenjogúsítás és reciprocitás elvéhez képest hivatalos körében általán véve és idegen hatóságokkal

s azok közegeivel, különösen a horvát nyelvvel, mint hivatalos és tüzetli nyelvvel élend; de mind e mellett az ausztriai császárságban, vagy azon kívül uralkodó nemzeti nyelvben írott más a hármasként királyságon kívül létező hatóságok és közegeik leveleit is elfogadják, azonban csak azon feltétel alatt, hogy ezen hivatalok és közegeik ugyanily előzetességgel fogadják el a mi leveleinket is.

Ha valamely hatóság és annak közege a reciprocitás e törvénye ellen tenne, úgy ezen megye és közegei részéről is ugyanazon bánásmód fog érvényesítettetni.

3) Az országban egyformaság elérhetése tekintetéből ezen végzés minden horvát-szlávon hivatalokkal közöltetik a reprezentatio szövegével együtt, melyet ez ügyben a magas királyi helytartó tanácsához küldeni határoztunk, hogy ők is ez értelemben feleljenek a kir. helytartó tanácsnak.

4) Minden hivatalban álló egyének ezen megyei határozat szigorú megtartása kötelességévé tétetik és hazafiságuktól elváratik, hogy erélyvel és lelkesedéssel védelmezzék nemzetünk és nyelvünk becsületét minden megtámadás ellen.

A helytartó tanácsához írt representatio és az országban levő hatóságokhoz menesztendő körlevél felolvastatván, elfogadtatott. „P. N.”

Felhívás.

Keményfi József ur 1860 január 6-dikán előfizetési íveket küldött szét „A sertés tenyésztése és hizlalása” című munkára; de minekutána az előfizetési pénzeket fűszedte, és mind ez ideig sem munkája, sem egyéb nyilatkozata meg nem jelent, jöhet-e a lapok útján is arra felszólított, kénytelenítve érezzük magunkat Keményfi József urat újból és utoljára felhívni, hogy az előfizetéseket elégítse ki. A simándi előfizetők.

KÜLÖNFÉLÉK.

— A m. tudós társaság folyó hó 20-i közgyűlésében véghement választás eredményéül a „P. N.” előlegesen a következő neveket közli: A nyelvészeti és széptudományi osztályban: rendes tagok Jókai Mór; levelező tagok: Budens József, Szilády Aron, Török Sándor, Ormos Zsigmond, Tóth Kálmán. A történelmi osztályban: tiszteleti tagok: Teleki Domokos; rendes tagok: Ipolyi Arnold; levelezők: Kerékgyártó Árpád, Urbázy György, Rosthy Pál, Torma Károly. A törvényszakos osztályban: tiszteleti tagok: Lónyay Menyhért; levelező tagok: Dósa Elek, Falk Miksa, Horváth Boldizsár, Szinawátz.

— A hevesmegyei gazdasági-egylet által Gyöngyösön folyó hó 15-én rendezett termény- és iparkiallítás alkalmával kitűnő szép buza, árpa, zab, kukorica, rezepe, néhány érdekesebb iparcikk s mintegy 100 üveg bor jeleltetett ki, szigorú bírálat eredményéül a londoni világárlatra. Ugyanakkor 21 cseledek osztottak jutalmakat. A jutalmazottak némelyike 40 éves hű szolgálatért nyert díjat és aranyos oklevelet.

— A „P. N.”-nak írják Békésmegyéből dec. 18-ról, hogy a nevezett megye kir. biztosa Keresztessy József ur, a m. kir. udv. főkanzellárától kapott távsürgöny szerint Krasznamegyébe tétetett át s egyzersmind Békésmegye- és közsegeinek rendezése körül minden intézkedéseinek nyombani félbehagyására utasítottatott.

— Varasdegye dec. 18-ki közgyűlésében elhatározta, hogy óvatétel, és az országgyűlés egybehívása végett s a nem horvát kormányférfiaknak horvát ügyekbe gyakorlott befolyása elleni felírás mellett, az ujonczosban részt veendő.

— A reichsrath február 4-ig elnapolta magát.

— A Moyses püspök és társai által benyújtott felterjesztvényt ö Felsége a m. kir. udv. kancellárnak adta át véleményezés végett.

— A karlowitz érseki székre, melynek nemzeti zsinati választás után kell betölteni, b. Schaguna erdélyi és Athanasz kóvics Plátó újdéki g. n. e. püspököket emlegetik jelölték.

— A „P. L.”, mely közelebből jelenté, hogy a magyar szövegi átirásokat Prágában német fordítás melléklése nélkül is elfogadják, most meg arról értesül, hogy a bécs-újvárosi járáshivatal a német fordítását ellátott magyar átiratokat is visszatartja, ha a czimírt magyarul van rajtuk.

— Pestről távirják a „Vaterland”-nak, hogy dec. 23-tól január 2-ig minden addéxecutio meg van szüntetve. Nagy vadászat uralkodik rézpénzre. Az ezüst hat krajczárosokat 16 % agioval fizetik.

— Az idéztük lap a mai számunkban közölt sajtóügyi interpellatoria vonatkozólag ezeket írja: „A mindég szabadelvű dr. Giskra tegnap interpellálta a miniszteriumot azon megintés miatt, mely néhány nap előtt a „Presse”-t érte. Hogy Schmerling lovag mint fog felelni, Giskra azt természetesen előre tudta. Az államminiszter persze csak azt ismételhette, a mi magában a megintésben van indokul felhozva. S a vitéz Giskra mégis interpellált; s mikor aztán a miniszter igazolta a megintést, az interpelláló és hívei mindnyájan ezt kiáltották: Bravo! Nekünk egyéb-iránt ezen komédia ellen semmi kifogásunk.”

— A bécsi ügyvédi fogalmazók e hó 18-án gyűlést tartottak, melyben rendkívül zajos szövíta után meghatározák, hogy dr. Giskra vagy Herbst közvetítése útján kérvényt adnak be a reichsrathhoz az ügyvédség szabadabb tétéle végett.

— A „Fortschritt”-nek írják Lembergől, hogy ott e hó 12-én Czerlunczakiewitz József ur, hittudomány tanára az egyetemnél, nagyszerű macskazenét kapott, mely alkalommal ablakbetüresnek sem hiányoztak. E tüntetés okán a gör. cathol. hitfelekezettük a miatti elkeseredést mondják, hogy a nevezett tanár ur egyik alkalommal azt tanította, hogy a gör. cath. papok gyermekei mind törvénytelen szülöttek; közelebből pedig egy iskolai közvizsgálat alkalmával azt nyilatkoztatta, hogy a keleti szertartásnak átalakulása s a romaival összeolvadása van szüksége.

— A „Sürgöny” szerint „Bolond Miska” szerkesztője

Tóth Kálmán a hadi törvényszék által e hó 18-dikán egy havi fogságra ítéltetett.

— A Kővér Lajos által szerkesztett „Trombita” jövő év kezdetevel politikai lappá alakul át, s „A jövő” czim alatt fog hetenkint kétszer megjelenni. Előfizetési ára egész évre 8 ft a. é.

— Mosonyi „Szép Ilon” című dalművét e hó 19-kén adták először a pesti nemzeti színházban, a zsufolva telt ház legelőkeltebb tetszés nyilatkozatai közt. A „P. L.” szerint meg azok is, kik Mosonyi ismert tehetségétől sokat vártak, meg voltak lepve azon fellengős és gazdag sokféleség által, melyet szerző a magyar zenében, ennek jelleméhez szigorú ragaszkodás mellett ki birt fejteni. Minden felvonás után kibívták.

— Triesztben e hó 8-dikán délelőtti 10 óra tájt több másodpercig tartó hullámzó földrengés éreztek.

— A „P. L.”-nak írják Belgrádból e hó 15-ről: Nebány nap előtt egy orosz kereskedő két terhelt szekeren saját fogattal különböző képeket hozott ide egyenesen Oroszországból. Emlekre méltó, hogy az egész képrakomány alig lehetett 100 forint értékű, míg az eladó egyes képekért oly magas árt kér, hogy portékájának igen gyöngye kelen-dősége van, és így valószínűleg el fogja szállítani az ország belsejébe, hogy utóháza is egy zárdának, vagy közseggnek ajándékozza. Vannak, kik az egészben az orosz propagandának egy nemét látják, mivel az oroszok rendszerint templomi képekkel és ima könyvekkel igyekeznek a rajábrat Törökországban megnyerni, a mi azonban alig fog többé sikerülni Szerbiában, hol az orosz politikát még az alsóbb népréteg is érdeme szerint tudja méltányolni.

POLITIKAI HIREK.

— A suttorinai ügy még mindig nem enyészett el a „fontosság nélküli politikai események” lomtárában. Sőt ellenkezőleg, mint egy kísértet még mindig megjelenik a politikai tárgyalások színvonalán, fenyegetőzni komoly következményekkel, a melyeknek csak gondolata is annyira rosz órákat okozhat Ausztria barátainak. Ugyanis a „Wanderer” dec. 12-ről kelt ráguai tudósításában azon fontos körülmény felől értesítettünk, hogy „a montenegrói fejedelem az osztrák csapatoknak Suttorinában történt benyomulása ellen tiltakozást adott be azon hozzáállékkal nyilatkozattal, hogy az általa eddig követett semleges nézet ennel letér, s Hercegovinába szintén bevonuland. Mit ugyan, ismeretlen oknál fogva, eddig végre nem hajtott; noha ezen lépése mind a török főhadiparancsnoknak, mind a felkölöknek inyére lenne. A felkölöknek; mert támogatattának; Omer pasának pedig azért, mert — mint mondják — eddig a diplomatai tekintetek miatt nem tehetett a felkölök ellen elhatározott lépést.”

— A brüsszeli „Nord” olvasván az orosz kormánylap nyilatkozatát a suttorinai ügyet illetőleg, megtisztelve érzi magát azon körülmény által, hogy az általa felállított elveket az orosz kormány is magáénak valja, s nagy megelégedéssel idézi a „Journal de Petersburg” cikkét. Végül így szól az említett brüsszeli lap: A „J. d. Petersburg” nyilatkozatahoz, szerintünk, hozzá kellett adni ama záradékot is, melyből kitűnik azon eljárás, a mit a hatalmasságok a párisi szerződésre nézve követni akarnak. Ugy hisszük, nem esélünk, ha az orosz kormánylap jegyzékében a leg-egyenesebb hivatalos közlés viszhangját látjuk, s innét okunk van mondani, hogy a suttorinai ügy még nincs egészen befejezve.

— Az orosz hivatalos lap ezen fenemlített cikke következőleg hangzik:

„A külföldi lapok egyidő óta a suttorinai területnek az osztrák hadsapatok részéről történt fegyveres iavasójával foglalkoznak, melyek ott ellenséges eselekményt látszóval elkövetni, a midőn a népség által biztonságba végett állított útegeket szétrombolt. Jóllehet ezen hadsapatok, mint mondják, a bevégzett tett után azonnal visszavonultak, mindamellett is a külföldi sajtó néhány közlönye e tényben beavatkozást lát, melyet az osztrák kormány a hercegovinai keresztények ellen akart gyakorolni. Ezen eset, hozzánk érkezett tudósítások szerint, két kérdést tartalmaz, melyeket nem szabad összekeverni. 1853-ban a leiki és suttorinai földnyelvek, melyek az adriai parton az osztrák területet el-különböztik, egy szerződésbe vétettek föl, melyet Leiningen gróf a török kormánynyal kötött. Ezen okmány pontjai szerint a status quo pontosan fenntartandó ezen földnyelveken, s nem szabad rajta sem erődítményt, sem valami katonai munkálatot létrehozni. Minthogy a hercegovinai keresztények néhány agyulepet állítottak e területen, magukat a törököknek ez oldalról támadása ellen védelmezendők, ugy-látszik, hogy az osztrák kormány az 1853-ki egyezményből merítette e jogot, azok szétrombolására. Ha azon idő óta, midőn ezen egyezmény kötött, a helyzet semmi új módo-sítást nem szenved: az úgy Ausztriának az ottann Kapu-val való különleges viszonyai terén maradhatott volna. De Ausztria azon idő óta aláírója lett 1856-ban egy európai transactionak, melynek pontjainál fogva a hatalmak lemondottak minden elklülőzött beavatkozásról a Törökországot illető ügyekben. E szerint az 1856-diki kötetést aláírt hatalmaktól függ annak megítélése: vajjon azon rövid út pör, a mely szerint az osztrák kormány, előleges egyetértés nélkül, magának igazságot szolgáltatott, összefér-e a transactio szellemével és bettivel, valamint az aláíró hatalmaknak illető tekintettel. A mi a hercegovinai ügyekbe való beavatkozást illeti: erről szó sem lehet. Tekintve azon formazsimintati pulatiokat, melyeket említettünk, ily gondolatot egy kormány-ról sem lehet föltetni. A nagyhatalmak bizonyosan tisztelni tudják azon elveket, melyeket ők egy általuk biztosított és az európai népjog egyik kiegészítő részévé vált transactio-ban fállaltítottak. Addig legalább, míg Oroszországnak az európai nagyhatalmak békés tanácsában szava és a mérő-serpenyőben sulya leendő: ily interventio nem fog történni.

— Párisban, dec. 17-én híre járt, hogy Francia- és Oroszország éles nyilatkozatot tettek Bécsben az osztrák csapatoknak Suttorinában történt bevonulása ellen. Az „Independence” Franciaországot illetőleg nem hiszi, hogy e tény legyen; de a mi Oroszországot illeti, e hírt azon hivatalos

című jegyzék teszi valószínűvé, mely közelebből nemcsak ezen beavatkozás, hanem általában minden oly keleti be-avatkozás ellen tiltakozik, melyet a párisi szerződés értelmében a török birodalom épségét garantizáló hatalmak helyben nem hagytak.

— A „Wiener Ztg.” dec. 19-ről hivatalos forrás után jelenti: „Hivatalos tudósítás szerint Osman pasa és boszniai vezír által Bihacsból horvát bán ő execa viszonstiszteletére Zágrábba küldött két tisztnak, t. i. Fazly pasának és Rauf beynek szállások előtt egy neveletlen tömeg, mielőtt az oda hívott bászági szolgák megakadályozhatták volna, tegnap este macskazenét csinált, mire a gyülelész nép azonnal szét-futott. Miután a legszigorubb vizsgálat azonnal megrendel-tetett a zavarokozók ellen, az éppen távollévő bán s pa-rancsnokló tábornok adatlusa báró Schlitten tők egy tol-macs kíséretében Fazly pasához sietett, előbb legelőkeltebb sajnálatát fejezendő ki a váratlan esendzavarás felett azon nyilatkozattal, hogy a tettesek megérdemlett büntetés alá fognak vonatni.”

— Londonnak Linsbury-kerületében a Duncombe halála által megürült képviselői állásra a szabadelvű párt jelöltje Cox választatott meg.

— A hercegférj halála folytán valamennyi londoni lap gyászszegélyt jelent meg.

— Napoleon császár és császárné az angol királyné férjének halálhírére azonnal legmélyebb részvétüket jelenték ki táviratilag Londonba, s egyzersmind sajátkezü levelet intéztek az özvegyült királynéhoz.

— Lipót belga király Londonba utazott az özvegy angol királynét vizsgálni.

— Az angol fővárosban híre terjedt volt, hogy Palmerston lord is meghalt. Ez azonban később álhirnek bizonyult be.

— A „Patrie” „Anglia királynéja” című cikket közöl, melyben fölemlítve, minő gyászt okozott Albert hg halála a királynénak, „Franciaország — ugymond — lova-gias érzelmeinél fogva társul a nő és a királyné gyászához. Tisztelet és rokonszenvenn borul le a sir előtt, mely akkora szeretetet ily korán szétrombolt.” Ezután elősorolja, meny-nyi kitűnő tulajdonnal birt a meghalt hgi férj, szeretetre-méltó egyénisége, fenkölt lelke s jelleműszkesége megszer-zé számára az egész angol nemzet ragaszkodását és Európa tiszteletét. Ezután áttér a királynőre, bölcs kormányzására, melyhez a történelem a francia-angol szövetség nagy em-lékezetét köti, holott előbb a két nemzet közt féltékenysé-g, ellenségeskedés uralkodott. A francia nép soha sem fogja elfeledni, hogy a királyné meghalt férje kíséretében meglá-togatá ama sirt, hol a Napoleon ház alapítója nyugszik, s ezáltal megmutatá, mennyire más politikai nézet állt be fél-század óta az angol népnél, s a sirnál mondott könyörgése által mintegy jóvá tette a szent-ilonai hibát. Ily érzelmeket költött náluok — ugymond végűt — Albert herceg halála. Egyébiránt szabad népeknek az a szerencsájök van, hogy ily nagy veszteség nem ingatja meg intézményeik rendse-rét. Anglia vesztesége után is ugyanazon politikai életet éli kellemős gyászoló királynője kormánypálcájá alatt. És minthogy helyzeténél és szükségességénél fogva az igaz ügyek győzelmét Európában mindenütt elő kell segítnie, el-ve győzedelmeskedni fognak régi féltékenységgel és termé-szetes szövetsége maradt Franciaországnak.

— Azon kérdés: vajjon béke vagy háboru leendő Amerikával? még mindig eldönthetlen, s ez még pár hétig így tartand. Egy rész a béke fenntartásáért buzog, a többiek — s fájdalom épp azok, kiknek nagyobb politikai befolyá-suk van — minden erejükből készülnek s fegyverkeznek. Az előbbieket által dec. 12-én az Exeter-Hallban nagy meeting tartattott, melyre London templomaiban felhívás történt. Számos anglican s más vallásbeli lelkészek jelentek meg. Az elnöki széket sir Culling Cardley következő nyilatkozattal foglalta el: „Midőn az evangéliumi szövetség, minden keresztény-társait közös ünnepeles imára hívja fel, érdekében fekszik, hogy félre ne értessek. Nem akar ő po-litikai véleményét kimondani. Nem állítja azt, hogy a háboru semmi körülmények között sem kerülhető ki. Csak annyit mond, hogy az a nagy csapás a harezot viselő népekre, még akkor is, ha az igazságos ügyért folytatattik sat.” Erre hymnusk és imák következtek. Shaftesbury gróf, jóllehet elnöke az evangéliumi szövetségnek, nem volt jelen, s az egész meetinget rosztalta. A mi másrészt a hadikészületeket illeti, mint mondják, lord Paulet tábornagy veendő át a Ca-nadába indítandó testőre-zredek feletti parancsnokságot.

— A sz-pierrei kikötőben egy kis furesa esemény adta elő magát, melyet a „Moniteur” következőleg jelent: Midőn „Irokese” éjszakamerikai gőzös megérkezett Sz.-Pierrebe, ott találta „Sumter” délamerikai hajót, mely szemet és ele-ségét volt felveendő, valamint több foglyot kiszállítandó. Ez utóbbi éppen indulni akart, de az előbbi utját állotta. Így hevert mindkét hajó farkas szemet nézve november 23-ig. E nap estején azonban egy francia hajó távozott a kikötőből, a „Sumter” felakarta használni a kedvező alkalmat, s az éj homályában elillant a kikötőből. Az „Irokese” összevétel-t a hajókat, s tildözöbe veré a francia hajót, s így a „Sumter” egészen más irányban elhaladt. Nov. 25-kén meg-int visszatért a „Sumter” Sz. Pierrebe, s egy nagy éjszak-amerikai hajót fogott el, de megint szabadon bocsátá, mert a szállítmány rajta nagy részt angol birtok volt. Nov. 28-án a „Sumter” t Sz. Tamás partjától nem messze látták és így 29-kén az „Irokese” megint megkezdé ellene a hajhá-zsátot.

— „Journ. d. Deb.” és a „Patrie” a roppant különb-séget tüntetik fel jelenleg Anglia és America hatalma közt. Hogy ez nem minden szándék nélküli történi, kéri egy pá-risi tudósítástól, mely jelenti, hogy Párisban már is rebes-getik, vajjon a bonyadalom Amerikával nem csupa ürtügy-e roppant hadkészületeit még tovább kiterjeszteni, és vajjon Anglia nem tart-e szemé előtt valami európai conflictust. A „Patrie” egyébiránt visszavonja korábbi tudósítását és azt mondja, hogy Lyons lord a washingtoni angol követ uti-matutum nyujtand át és csak két napot tűz ki a feleletre. Ha e két nap alatt követeléseit nem teljesítették, azaz, a délamerikai biztosok azonnal szabadon nem bocsátattak, akkor rögtön odahagyandja Washington.

— Az olaszországi magyar emigratio Winkler ezredes halálával jelentékeny veszteséget szenvedett.

Garibaldi s a genuai „comitato” között meghasonlás jött létre, mivel a többség nem akar Garibaldinál nagyobb tekintélyt ismerni.

— A porosz „Kreutz. Ztg.” írja: Lavalette római-francia követ érkezését tartott nápolyi II. Ferenc királylyal; állítják, hogy Franciaország eltávolítását kéri. A biornokok kijelenték, hogy II. Ferenc önkényét el fog távozni a Quirinalról, s tulajdon lakába, a Farnese palotába költözi. Ezen elmésség után érdekes a reactionarius lap tanácsa, melyet II. Ferencnek ad: „Nem lenne e már ideje, ugymond, hogy Ferenc király azok élére álljon, kik a nápolyi területen érette küzdenek? Így utolsó ürtügök is elveszne a piemontiakkal, hogy a royalistákat rablóknak nevezzék!” Ez is elmés ötlet.

— Nápolyból írják a párisi „Presse”-nek dec. 10-rol: A rablóság halálra van már zaklatva; a római batárszelen és Basilicatában volt rabló bandák szét vannak kergetve, s egy hó mulva még a Melii vidéki rengeteg erdőben lappangó töredékek is el fognak tűnni: a kormány nagy eréllyel jár el, a katonaság igen tevékeny, 2000 új carabinieri érkezett, s maga a nép is a legjobban van lelkesülve. A rablók vezetőitől szögödött idegen vezérek elhagyták, s részint az Adria részint a római batárok felé iparkodnak kimenekülni. Nehányan sikerült hajóra ülni az adriai partokon, a többi üldöztetik. (Már tudjuk, hogy e levél kelte utáni nap, mi sors érte Borgest és társait.)

— Ugyanazon levelező írja, hogy 36,000 újoncz föl-szedése a nápolyi tartományokban, minden várakozáson felül sikerült. Ezen tény, mely egészen lesújtó lehet Olaszország ellenségeire nézve, koránt sem meglepő, ki látta, mennyire átalakultak az új olasz ezredekbe sorozott nápolyi katonák. — A derek fiatalaság a bujtozatások ellenére a legnagyobb készséggel siet a zászlók alá. Az újonczozásnál nem kevésbbé örömdet a nemzetőrség lelkesedése. Azon 14,000 mozgó nemzetőrség öt hetedrésze, kik Cialdini tábornoknak három havi szolgálatra kötelezték magukat, dec. 1-jén megújíták kötelezettségüket egy egész évre, s nagy részük három évre. A volt Bourbon katonáknak rongyokba való visszaválaltása a legjobb benyomást tette Nápolyban. Most az olasz hadseregben 424,000 ember számára vannak készen a keretek, s a december folytán zászló alá állandó 93,000 újoncz kiegészíti a létszámot. — Nápolyban Ricasoli miniszteriuma mellett van a közvélemény, habár szeretnék hogy Ratazzi is belépjen a miniszteriumba. A baloldal merőben nép szeritlené tette magát. A francia szövetség fenntartása mellett van az egész nép is, igen keveseket kivéve.

— A „Nord” görögországi levelezője ezt írja: Egy hét gőrdül le immár azóta, mióta Dosios elítélte kimondatott, s a nyilvános közvélemény folyvást e tárggyal foglalkozik. Ezértéle bir kering ő Felsege a király szándéka felől. Némelyek mondják, mikép a királyné azonnali megkegyelmezést javasol az ifju elíteltre. Mások ellenben állítják, mikép a király hajthatatlan s példát akar nyújtani, végrehajtván Dosios felett az ítéletet. Én részemről nem hiszek ily híreknek. Az ifju Dosios folyamodott a semmisítő törvényszékhez, az ítélet visszavonhatatlan; de ha az megerősítették, mitől én tartok, nem hiszem, hogy a király, ki nem egyszer kegyelmezett meg már valódi gonosztevőknek is, egy 17—18 éves gyermeknek akarná vért ontani, ki nek büne az — esztelenség.

Az igen buzgó alárúak akarnak nyitni oly ezéliből, hogy egy kis templomot állítsanak, mely a „Megváltó” címet viselne azon nap emlékére, melyben a gondviselés a királyné napjait megvédelmezte. Ide vonatkozólag egy hülye sok elmésséggel egy nyilatkozott e napokban, hogy oly kapólnát kellene inkább emelni, melyben kérnök az Istent, mentse meg a királyságot a buzgókodóktól és hízkelkedőktől.

— Daczára a montenegrói fejedelem hirdetett szemlenségnek, már eddig is nem csekély mennyiségű vér ontott a törökök s montenegróiak részéről. Riepi török falu a montenegróiak által megtámadtva: férfiak, nők s gyermekek lemészároltattak, s a helység kirabolatott. — Egy másik Muriki nevű faluban több ház felgyújtott, a montenegróiak azonban a törökök által visszaverettek. Felső-Seestani falu lakói, a köztött szerződés daczára a montenegróiakat területükön átkelni engedék; ellenben Alsó-Seestani falu azt megtagadta. E falu katolicus lakói, habár számra csak tizenegyen, mintegy 50—60 emberből álló montenegrói csapatot visszáztak, nyolczat közülök leöltek, egyet elfogtak s egy zászlót foglaltak el. Midőn a montenegróiak erősítést nyertek s túlerővel közeledtek, Seestani lakói saját kunyhóikat felgyújták s két köépletben bezárkózva, azokban magukat megerősítették. A katolicus plebános, a nők s gyermekek Antivariba menekültek. A montenegróiak azonban nem merték őket megtámadni, hanem boszut forralva visszatértek. A skutarii pasa 300 bashi-bozukt küldött ezen helységek védelmére.

— Kuza fejedelem konstantinápolyi ügynöke, Negri — miként a „Patrie”-nak írják — éppen nem tulságosan ecsetel az on rosz benyomást, melyet a porta által ajánlott s a biztosított hatalmasságok által elfogadott föltételek a moldva-oláh népségben előidéztek. Midőn Kuza fejedelem Jassyban a nép minden osztályából összesereglett tömeg által látta magát körülve, azt tanácsoltván nékie, hogy az ilykép megadott uniót visszautasítsa s a kamarákat össze-hívja, melyek bizonyára nem fognak késni a két ország tökéletes unióját mindjárt az első napon kiküldeni.

Bukurestben a nyilatkozványok még komolyabbak voltak. Nagyszámu követek választmánynyá alakultak s a megtörtént tanácskozás után feliratot nyújtottak be az oláh miniszteriumnak az unió mellett. A felirat átadásakor a miniszterek kinyilatkoztatták a fejedelemnek, miszerint ők készek lelépni, ha a fejedelem el nem határozza magát az uniót azonnal kiküldeni.

Kuza fejedelemnek — úgy látszik — eltökölt szándoka magát tul nem ragagatni, s azt válaszolá, hogy miután a diplomacia törvényes terére lépett, reménye van a nagyhatalmasságok felhatalmazottaitól azt várhatni, hogy a conferenciák eredménye a románok ohajtásainak megfelelően.

— Ujabbak. — A „Sürgöny” következő kivonatot közöl az Erdély szervezésére vonatkozó utasításból: A bevezetésben a mondatik, hogy ő Felsege az oct. 20-diki diplomának keresztülvitelére f. évi nov. 27-én és dec. 12-én kelt legfelsőbb elhatározások által rendelkezni kegyeskedék, „hogy miglen az országgyűlési tárgyalás utján a megyék, a fogarasi és naszodi kerületek és a székelyszékek municipális szervezését rendező törvény létre fog jöhetni” szabad választás utján képzett állandó bizottmányok lépjenek az eddigi közgyűlések helyébe.

Az utasítás szerint ezen bizottmányok képviselik a megyét, kerületet vagy széket és (a naszodi kerület kivéve) állandanak: a) a nagy földbirtoknak tagjaiból, b) a nagyobb földbirtoknak választott képviselőiből, c) a városok, mezővárosok és iparhelységek, d) az egyéb községek, e) az ipar és kereskedelem választott képviselőiből. A naszodi kerület bizottmánya csak a három utóbbi osztályból álland. Ezen bizottmányok mindaddig megmaradnak, mig a megyei szervezeti országgyűlésileg létrejött törvény által fog megállapittatni.

A bizottmányi tagoknak nem szabad választóiktól utasítást elfogadniok.

A bizottmány a megyének, székeknek sat. mindazon belügyeire nézve határoz, melyek az ennekelőtti közgyűlések törvényes hatáskörébe estek; továbbá megválasztja a tisztviselői kart, a mennyiben ennek egyes tagjai 1848 előtt is választás utján neveztettek ki.

„16. §. Ki vannak véve a tárgyalásból azon ügyek, melyek az 1860-dik évi october 20-diki császári diplomának és az 1861 dik évi február 26 kán kelt állam alaptörvénynek értelmében az egész birodalomnak közös ügyeit képezik, melyek tehát semmi feltétel alatt nem vonathatnak a bizottmány hatáskörébe.”

„17. §. Politikai tárgyalások, melyek államjogi, katonai vagy pénzügyi kérdéseket illetnek, valamint oly dolgok, melyek a bírói hatalom hatáskörét érintik, a bizottmány tanácskozásaiból kizáratnak.”

„18. §. A bizottmánynak jogában áll a politikai köz-

igazgatásban vagy az igazságszolgáltatásban észvevett hiányokat, ugy szinte oly ügyeket illetleg, mely a megye sat. összes népességének vagy ennek egyes osztályainak érdekében fekszenek, a királyi kormányzékhez vagy ő Felsegehez s császárhoz kérvényeket s felterjesztéseket intézni.”

„19. §. A bizottmány működése körében köteles azon, a dec. 21-kén kelt legfelsőbb kéziratban kijelölt alapelvhez ragaszkodni, miszerint minden fönnálló rendeletek fönnmaradnak mindaddig, mig azokon ő Felsege a császár, vagy országgyűlési egyezkedés nem másit.”

★ A következő cikkek a megyei költségvetés felterjesztését rendelik s szabályozzák.

A főbirák és alispánok, az alkapitányok és al-királybír-
rák választására nézve az 1847. évi II. törvényzikk értelmében rendeltetik, „hogy oly hatóságokban, hol több mint három egyenjogu vallás létezik, melyekhez jelenleg a görög-, egyesült és görög-nem egyesült vallás is tartozik, egy-egy, szavazat-többséggel választott egyén, külömben pedig az idézett törvényzikk értelmében három, szavazat-többséggel választott egyén ajánltassék a k. kormányzék utján ő Felsegének.”

A többi hivatalnokokat, kiknek választása törvényesen a közgyűlést illette, a bizottmány választja szótöbbséggel. Minden, választás utján betöltendő hivatalra a főispán, főkapitány sat. minden egyenjogu vallásból, mely a hatóságban létezik, három alkalmas egyént ajánl a bizottmánynak.

„26. §. Felterjesztések kormány-rendeletek ellen csak a rendeletek egyjedi végrehajtása mellett engedhetők.”

A bizottmány ülési nyilvánosak. Ha valmely bizottmányi tag oly indítványt akar tenni, mely nem vonatkozik az illető tárgyra, azt előbb az elnöknek írásban be kell nyújtania. Ha az elnök az indítványt meg nem engedné, az illető bizottmányi tag a kir. kormányzékhez folyamodhatik.

Az ülésekben mind a három, az országban honos nyelv használható.

A bizottmánynak jogában áll az egyes hivatalnokok számára, melyek a megye sat. politikai közigazgatását viszik, szolgálatbeli utasításokat kidolgozni s ezek kibocsátásuk előtt a kir. kormányzéknek jóváhagyás végett felterjesztendők.

Az utasításnak egyéb cikkei a hivatalnokok fizetésével és köteleességeivel, a törvényszékekkel s az árva-ügygel foglalkoznak.

— A m. tud. társaság a viszszalépett Toldy Ferenc helyébe Szalay Lászlót választotta titkárrá. Tagok lettek a közlöttekben kívül: a mathem. és természettudományi osztályban r. t. Hollán Ernő; i. t. gr. Wass Samu, Petko János, dr. Tóth Sándor, Chyzer Kornél, Márton Lajos, Kondor Gusztáv. Pályadíjt nyertek: Arany János „Kisebbségek költeményei” 200 arany. A Marczibányi-díjt Czuczor, Gorove díjt Wass József; Csillagászati-díjt Hollósi Jusz-tinián; Sámuel-díjt Fogarasi János.

— A birod. tanács jobboldali tagjai elhatározták, hogy a tanácskozások újbóli felvétele után sem fogna a pénzügy-höz szólni.

— A hercegovinai felkelők Sutturinában ujra fel akarják az ágyútegeket állítani.

— A „Morning P.” tagadása daczára távirják Londonból, hogy a Lyons lordhoz küldött sürgöny nagyon mérsékelt hangon volt szerkesztve.

— Az angol királyné e hó 19-én Osborneba utazott. — Szerbia külügyminiszterévé Garasanin nevezte-tett ki.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről

December 23-kán: Nemzeti kölesön 81.30. 5% Metalliques 66.15. Bank-részvény 749.—. Hitel-részvény 177.—. Váltó Londonra 141.50. Ezüst 140.—. Arany 6.69.

December 20-ikán: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 67.25. Erdélyi 65.—.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

H I R D E T É S E K.

HIVATALOS.

(410)

Hirdetmény.

A kolozsvári t. Tanácsnak idei 1421 sz. alatti végzése folytán felszólíttatnak mindazok, kiknek a néhai Veszprémi László hagyatéka ellen bár mi ezimen is követelések lenne, hogy követeléseiket idei december 31-ik napjáig alólírtán annyival bizonyosabban bejelentsék: minthogy az irt nap után teendő bejelentések többé tekintetbe nem fognak vétetni.

Kolozsvártt, dec. 15-én 1861,

Nagy Imre v. tanácsos.

NEM HIVATALOS.

(412)

Biztos gyógy- és óvszer a marhavész ellen.

Az 1850-ik évben dühöngött marhavész alkalmával használtam ezen szereket oly sikerrel, hogy pár száz beteg marha kezelése mellett alig lett kettő, küloben is gyenge alkotásu, a vésznek áldozta.

Az ellenszer használata mellett most is bár környékünkben a vész több helyen kiütt, mindazáltal a kezem alatt levő nagy mennyiségű marhák tökéletesen egészségesek. Én tehát kötelességemnek tartom ezen szereket, melyek a jelen marhavészben is nagy sikerrel használtatnak, az illetők figyelmébe ajánlani.

Kapható: Jarmay Gusztáv hasonszenvi gyógyszerertárában Pesten, Zöld-fa-utca 1-ső sz. adagonként 2 frtért o. ért.

Lackner György, uradalmi barmász Vacson.

(413)

Lackner György barmász

biztos óvszere a marhavész ellen kapható: Kolozsvártt Khudy József gyógyszerertárában a nagy-téren.

STEIN JÁNOS

könyvárusnál Kolozsvártt kapható:

Képek Magyarország történetéből.

Készíté: GEIGER P. N. JÁNOS, a képző művészetek es. k. bécsi akadémia-jánál tanár. Tervezte és magyarázta Dr. Wenzel Gusztáv, pesti egyetemi tanár s a magyar tudom. akademia rendes tagja. Ára díszesen kötve 18 forint.

Magyar nők évkönyve. Második évfolyam, 1862. Szerkeszté Emilia Ára füzve 1 frt 50 kr. kötve 2 frt, vászonba kötve aranyozva 3 frt.

A magyar Jacobinusok, történeti regény, írta Pulszky Ferencz, fordította Beniczky Emil. 2 kötet 2 frt 80 kr.

Népnevelők kalauza. Kerületi tanfelügyelők, igazgatók, hit-clemzők s tanítók használatára irt évkönyv. I-ső évfolyam 1861. tanévre. Több tanférfi s ügybarát közreműködésével kiadták Szanter Antal és Varga Ferencz Pécsen. Ára 1 frt.